

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نېاشد تن من مېباد بدین بوم و بر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

شریف منصور
۰۶ دسمبر ۲۰۲۱

سرگذشت یک رئیس جمهور

پیشگفتار پورتال:

نگاشته ای را که در ختم این تذکر مطالعه خواهید کرد، اثر محقق سختکوش و نویسنده جوان کشور و همکار پورتال آقای "شریف منصور" است. ما به خاطر این که با نگارش تقریظ از ذهنیت سازی مثبت و منفی برای خواننده این اثر خودداری ورزیده باشیم، آگاهانه تصمیم گرفتیم تا نظرات پورتال را در مورد "چیستی" این کتاب و جایگاه آن را در موضوع مورد بحث، در ختم کتاب تقدیم خوانندگان گرامی پورتال نماییم.

امیدواریم اینک که خوانندگان گرامی پورتال، بدون پیشداوری مثبت و یا منفی کتاب را می کشانید، کتابی را که شامل ۵۰ عنوان کنار صفحه است، در مورد محتوای آن عمیقاً آندیشیده، نظرات شان را به مثابه مزد تحقیق و کار همکار عزیز ما آقای "منصور" بنگارند. شاید بی مورد نباشد بیفزاییم از آن جایی که آقای "منصور" حدود ۱۷ سال بعد از فاجعهٔ نور ۱۳۵۷ به دنیا آمده اند لذا می تواند اثر ایشان بالقوه یک برخورد تاریخی و به دور از تعلقات مثبت و یا منفی و یا حب و بغض علیه نخستین رئیس جمهور افغانستان سردار "محمد داوود" باشد.

برخورد ما نسبت به محتوای این اثر هنگام نشر، همان است که در این ۱۵ سال با سایر کتب و مقالات انجام داده ایم. یعنی صرف نظر از ویراستاری شکلی، نه به خود حق می دهیم که کلاً و قسماً آن را سانسور نماییم و نه هم به خود حق می دهیم تا آن را تحریف شده خدمت خوانندگان عزیز تقدیم بداریم. بلکه با پیروی از سیاست نشراتی ۱۵ ساله پورتال، بدون آن که به متن نوشته تغییری وارد سازیم، مطالب را به همان سان که نویسنده نگاشته تقدیم می داریم. و اما در قسمت نکاتی که با آن موافق نیستیم و یا آن را خلاف واقعیت های تاریخی آن دوران تشخیص بدهیم، در پایان همان قسمت یادداشت پورتال را نیز ضمیمه خواهیم نمود.

قبل از آغاز به نشر مطلب، ضمن ابراز امتنان از همکار عزیز ما آقای "منصور" که علی رغم فقر و گرسنگی حاکم بر کشور، هنوز هم در همانجا به کار و پیکار تحقیقی شان ادامه می دهند و حاصل کارشان را در خدمت خوانندگان عزیز پورتال تقدیم می دارند، آرزوی موفقیت و طول عمر پر بار می نماییم.

اداره پورتال "افغانستان آزاد-آزاد افغانستان"

سرگذشت یک رئیس جمهور

(۱)

پیشگفتار

شکی نیست که محمد داوود خان یکی از بازیگران کلیدی تحولات ۵ دهه گذشته در افغانستان به شمار می رود. در دوران نخست وزیری او تنش ها با پاکستان بر سر پشتونستان شدت گرفت و افغانستان مجبور شد که هرچه بیشتر به روسیه نزدیک شود. همچنین او بود که در سال ۱۹۷۳ نظام چند صد ساله سلطنتی را برانداخت و نظام جمهوری را جایگزین آن کرد و بالاخره با سقوط او به اصطلاح "کمونیست" ها به قدرت رسیدند به همین خاطر مطالعه سرگذشت محمد داوود خان از برای روشن شدن زوایای پنهان تاریخ افغانستان لازمی پنداشته می شود. محمد داوود خان فرزند سردار محمد عزیز خان در ۲۷ سرطان [تیر] ۱۲۸۸ مصادف با ۱۸ جولای ۱۹۰۹ در کابل پایتخت افغانستان دیده به جهان گشود. وی در کابل و پاریس تحصیل کرد و پس از آن دوره یک ساله آموزش نظامی را سپری کرد. همسر وی شاهدخت زینب خواهر ظاهر شاه بود. در سال ۱۹۳۳ یعنی اوایل جوانی محمد داوود، جوانی به نام کمال پدر محمد داوود سردار عزیز خان (سفیر افغانستان در المان) را ترور کرد، مدتی بعد جوان دیگری به نام عبدالخالق، نادر شاه عموی محمد داوود و پادشاه افغانستان را کشت و سلطنت به محمد ظاهر رسید. محمد داوود در دوران سلطنت ظاهر شاه در سمت های مختلف به ایفای وظیفه پرداخته بود، مدتی نایب الحکومه جلال آباد بود و زمانی چند فرماندهی نیروهای گارنیزین جلال را به عهده داشت، مدتی نایب الحکومه قندهار و قومندان فرقه عسکری قندهار بود که نیروهای ارتش ملی در قندهار و فراه هم تحت فرمان او بودند. به جز این ها به عنوان سفیر افغانستان در فرانسه، سفیر غیر مقیم در سوئیس و بلجیم و وزیر داخله [کشور] هم کار کرده بود. محمد داوود خان گاهی وقت ها سخت گیری و قاطعیت منحصر به فرد خودش را به نمایش می گذاشت. زمانی که اوضاع نابسامان قندهار یکی از بزرگ ترین مشکلات پادشاه و نظام او شده بود و اراذل و اوباش در قندهار پسرک های نابالغی را که از زیبایی بهره مند بودند به عنوان برده جنسی به کار می گرفتند و قتل های پیاپی را مرتکب می شدند و کسی جرأت نداشت که جلو آن ها را بگیرد محمد داوود شخصاً داوطلب شد که به قندهار برود و با آن ها تسویه حساب کند. پادشاه موافقت کرد و محمد داوود خان به عنوان نایب الحکومه به قندهار رفت. وی ابتداء با کمک اداره ضبط احوالات [سازمان اطلاعات افغانستان] و افراد قابل اطمینان تک تک این اراذل را شناسائی کرد و سپس آن ها را به زندان انداخت و به پرداخت جریمه های نقدی گزافی محکوم کرد.^۱ در سال ۱۹۵۳ محمد داوود خان به نخست وزیری رسید. در دوران نخست وزیری او افغانستان در راه پیشرفت و عصری شدن گام برداشت. داوود خان با راه اندازی نهضت نسوان [زنان] حجاب را آزاد کرد. در اواخر دوران نخست وزیری او تشنج ها بر سر پشتونستان با پاکستان شدت گرفت. پشتونستان به بخش هایی از خاک نیم قاره هند اطلاق می شود که احمدشاه درانی آن ها را فتح کرده بود و اکنون جز خاک پاکستان است. اگرچه پس از زوال درانی ها، سیک ها و انگلیس ها با زور و یا زر آن مناطق را از حکمرانان افغانستان پس گرفتند اما پس از آن که بریتانیا تصمیم به خروج

^۱ دو خاطره از خدمات صادقانه داوود خان قبل از صدارتش، آقای عبدالجلیل جمیلی، پورتال افغان جرمن، ۲۰۱۷

از هند گرفت و قرار شد هند به دو کشور هندوستان و پاکستان تجزیه شود، افغان ها خواهان استرداد آن مناطق شدند. بریتانیایی ها نپذیرفتند اما سرانجام همه پرسى در پشتونستان برگزار کردند و با وجود آن که آنها خواهان خودمختارى بودند بریتانیایی ها این خواست آنها را نپذیرفتند و از آنها خواستند تا به یکی از دو کشور هند و پاکستان بپیوندند، بخشی از آنها این همه پرسى را تحریم کردند و بخشی هم پاکستان را انتخاب کردند که به الحاق پشتونستان به پاکستان انجامید. محمد داوود خان که یکی از پرچم داران سرسخت داعیه پشتونستان بود در دوران نخست وزیری اش تلاش هائی در این راستا کرد که به تیرگی روابط افغانستان و پاکستان منجر شد، پاکستان مرزهایش را به روی افغانستان بست و در نتیجه بهای کالاها در افغانستان صد درصد افزایش یافت. محمد داوود خان با کمک اتحاد شوروی ارتش را برای رویارویی احتمالی با پاکستان تجهیز کرد. پاکستان مرزهایش را به روی افغانستان بست و این کار سبب افزایش صد درصدی کالاها و کاهش بیست درصدی بودجه وزارت خانه های افغانستان شد. در سال ۱۹۶۳ محمد داوود خان از نخست وزیری استعفاء داد و خانه نشین شد. پس از آن پادشاه با اصلاح قانون اساسی تمام راه های بازگشت محمد داوود خان به قدرت را بست و این کار باعث تیرگی روابط محمد داوود خان با پادشاه شد. نخست وزیران بعدی در راه تحقق دموکراسی گام برداشتند و این دوران که ده سال به درازا کشید دهه دموکراسی نامیده شد. در این دهه کمونیست ها توانستند به حد کافی رشد کنند. در اواخر سلطنت ظاهرشاه نارضایتی مردم از او و نظامش بیش از اندازه افزایش یافت، در سال های ۱۹۷۱ و ۱۹۷۲ خشکسالی باعث مرگ و میر حدود ۸۰ هزار نفر شد.^۲ و نظام به خاطر بی کفایتی و سهل انگاری مسوولانش نتوانست با وجود کمک های بین المللی جلو این فاجعه را بگیرد. محمد داوود خان از این نارضایتی برای برگشتن به صحنه استفاده کرد و پس از ده سال انزوا با کمک هوادارانی که در ارتش داشت و با یاری جستن از مخالفان ظاهرشاه به خصوص چپ گرایان علیه پادشاه کودتا کرد و به عنوان نخستین رئیس جمهور افغانستان قدرت را به دست گرفت. حدود ۵ سال بعد نظامیان چپ گرای وابسته به حزب دموکراتیک خلق افغانستان که تعدادی از آنها در کودتای محمد داوود خان علیه ظاهرشاه شرکت کرده بودند علیه خود او کودتا کردند و محمد داوود خان را به همراه اکثر اعضای خانواده و تعدادی از اعضای کابینه اش به شهادت رساندند. در این کتاب سعی کرده ام که حوادث مهم دوران ریاست جمهوری محمد داوود خان را بی طرفانه و با بهره جستن از منابع معتبر بنویسم. از کسانی که به هر ترتیبی در نوشتن این کتاب کمک کردند بی نهایت ممنونم. مخصوصاً از آقای عبدالجلیل جمیلی که در رابطه با سفر محمد داوود خان به مسکو و دیدار او با برژنف اطلاعات شان را در اختیار من قرار دادند و آقای محمود محمدی که در بخش اصطلاحات نظامی به من کمک کردند.

ادامه دارد

^۲ دهه قانون اساسی، صباح الدین کشکی، ص ۲۵